

Aud Berggraf Sæbø,
professor emerita, Universitetet i Stavanger
aud.b.sebo@uis.no

Magien i estetiske læreprosesser

– et innspill til ny stortingsmelding for 5-10 trinn.

De årlige elevundersøkelsene viser at elevene ønsker seg lærere som inspirerer og motiverer dem til innsats ved å ta i bruk varierte, skapende og elevaktive undervisnings- og læringsformer. Utfordringen er lærernes kompetanse i hvordan kreative og elevaktive tilnærminger kan være en del av læringsarbeidet. Dette skyldes en lærerutdanning hvor de estetiske fagene gjennom årene har fått mindre og mindre plass, og hvor det i dage er mulig å bli lærer uten å ha studert et estetisk fag. Likevel forventer våre skolemyndigheter at læreplanenes intensjoner om skaperglede, engasjement og utforskertrang skal realiseres i alle fag.

Skapende lærings- og uttrykksformer har sin forankring i konstruktivismen, samt sterke impulser fra den progressive kunstpedagogikken og det sosiokulturelle perspektivet på læring og erkjennelse. Det estetiske åpner for å erkjenne og forstå verden gjennom sanse- og følelser erfaringer ved at det sanselige, det følelsesmessige og det kroppslige integreres med det kognitive i erkjennelsen. Og, ikke minst åpner det estetiske for det å møte et lærestoff åpent, med undring og et utforskende perspektiv. Da skapes det muligheter for meningsfull læring og for estetisk magiske øyeblikk som kan oppstå som del av læreprosessen.

Estetikk og magi kan synes å være to motpoler, fordi estetikk defineres som den kunnskap man får gjennom sansene, mens magi er knyttet til det overnaturlige, det ikke sansbare. Likevel; det er en sammenheng mellom dem. Min erfaring er at det magiske er knyttet til det eksistensielle i den estetiske erfaringen, dette at jeg/eleven «her-og-nå» inkluderes i et fellesskap. «Det var magisk» sier vi ofte når vi har opplevd eller erfart noe som spesielt angår og berører oss på et mer personlig og eksistensielt plan. Det være seg noe vi ikke hadde forventet eller trodde kunne skje. Kanskje noe forunderlig, en undring skapt av en

estetisk erfaring, noe vi blir «oppslukt» av og derfor ikke glemmer så lett. Jeg har mange minner fra slike magiske øyeblikk i klasserommet, og her kommer et par slike minner:

Problemeleven får vise andre og nye sider ved seg selv

Jeg minnes «Problemeleven» i sjuende klasse, som vanligvis jobbet isolert og alene. I et lærer i rollespill om ungdom og rus, i form av en TV-debatt, gikk han spontant inn i flere ulike politikker-roller (ved hjelp av noen parykker som lå bak i klasserommet i forbindelse med et annet prosjekt). Dermed kunne han argumentere fra ulike standpunkt mot meg som lærer-i-rolle som leder av TV-debatten. Han presenterte seg og partiet i rolle, formulerte sine synspunkt klart og tydelig, til sine medelevers og lærerens store forbauselse. Eleven var tydelig i sitt ess. Han ga oss alle følelsen av det magiske (eller utrolige) som kan skje når han fikk mulighet til å spille flere fiktive roller, totalt forskjellig fra hans vanlige «problemelevrolle».

Rollen åpner for å utforske og kjenne på maktbruk

Et annet minne er da mine dramastudenter i et lærer i rolle spill om «kast- og forbruksmentalitet» (beregnet for og prøvd ut på 8-10 trinn) ble kraftig provosert. Jeg spilte rengjøringshjelp og enslig mor i et reklamebyrå, hvor studentene var i rolle som designere for å utvikle neste buksetrend – «buksa alle bare måtte ha». Designerne kastet meg ut av klasserommet da jeg kjeftet på dem fordi de skapte et kjøpepress blant ungdom og (enslige) foreldre, som meg. Det ble et eksistensielt og magisk øyeblikk for både meg og studentene. Spillet viste at «rollen som designer» og konteksten reklamebyrå, det vil si fiksjonen, ga oss mulighet til å reflektere over maktbruk. Det vil si hvordan det erfartes å utøve makt for å ivareta egne behov om suksess på bekostning av en underordnet, men meningsberettiget person.